

Obhajoba dizertační práce

MUDr. JAROMÍR ROUBEC

**Infiltrativní plicní procesy na jednotkách
intenzivní péče**

**Vliv endoskopické toalety dolních dýchacích
cest na parametry zánětu a prognózu
kriticky nemocného**

OLOMOUC 2003

LÉKAŘSKÁ FAKULTA
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

**KLINIKA NEMOCÍ PLICNÍCH A
TUBERKULÓZY**

školitel

Prof. MUDr. Vítězslav Kolek, DrSc.

Úvod a historické poznámky

- Budování jednotek intenzivní péče a rozvoj umělé plicní ventilace si vyžaduje dlouhodobé udržení ventilačních parametrů a prevenci komplikací
- Nozokomiální infekce, především plicní se staly limitujícím faktorem úspěšnosti léčby
- Metody sterilizace a snaha o zachování asepse versus nedostatky v ošetrovatelské péči versus ovlivnitelné parametry na straně pacienta

Intubovaní pacienti na úplné plicní ventilaci

- Centrální útlum s následnou hypoventilací v důsledku anestézie nebo kritického stavu
- ventilace přetlakem
- vznik řady rizikových situací a komplikací UPV
- možnosti řešení - ošetrovatelská péče, flexibilní nebo rigidní BSK, prevence a organizační aspekty

Úloha pneumologa-bronchologa

- Konsiliář posuzující možné další aspekty způsobující hypoventilaci
- rozhodnutí o indikaci a metodě bezpečného provedení bronchoskopie
- součinnost s ošetřujícím lékařem - medikace, komplikace, cíle

Patogeneze infiltrativních a sekundárně vznikajících komplikací v dýchacích cestách na JIP (1)

- Tvorba biofilmu závislá na povrchových vlastnostech plastů, tlakových parametrech ventilačních plynů, zvlhčováním a ohřátím plynů, typu bronchiální sekrece, podaných antibioticích, technice odsávání sekretů a úrovni režimových opatření
- snížené reflexy dýchacích cest
- Apache II skóre nad 16
- endotracheální intubace/reintubace
- trauma

Patogeneze infiltrativních a sekundárně vznikajících komplikací v dýchacích cestách na JIP (2)

- koma
- nasogastrická sonda a enterální výživa
- pozice pacienta na lůžku
- sinusitida
- chirurgický výkon
- předchozí nebo současná antimikrobiální léčba

Nozokomiální pneumonie

- neventilátorová nozokomiální pneumonie
- časná nozokomiální ventilátorová pneumonie vznikající do 4 dnů na úplné plicní ventilaci nebo pozdní ventilátorová pneumonie od 5. dne UPV

Mechanismy přenosu bakterií do DCD

Oropharyngeální kolonizace exo- , endogenní

- Mikroaspirace sekretů z HCD
- Akumulace sekretů v subglottickém prostoru
- Bakteriální biofilm tracheální tuby

- Gastroduodenální reflux
- Translokace - přestup bakterií nebo toxinů střevní stěnou

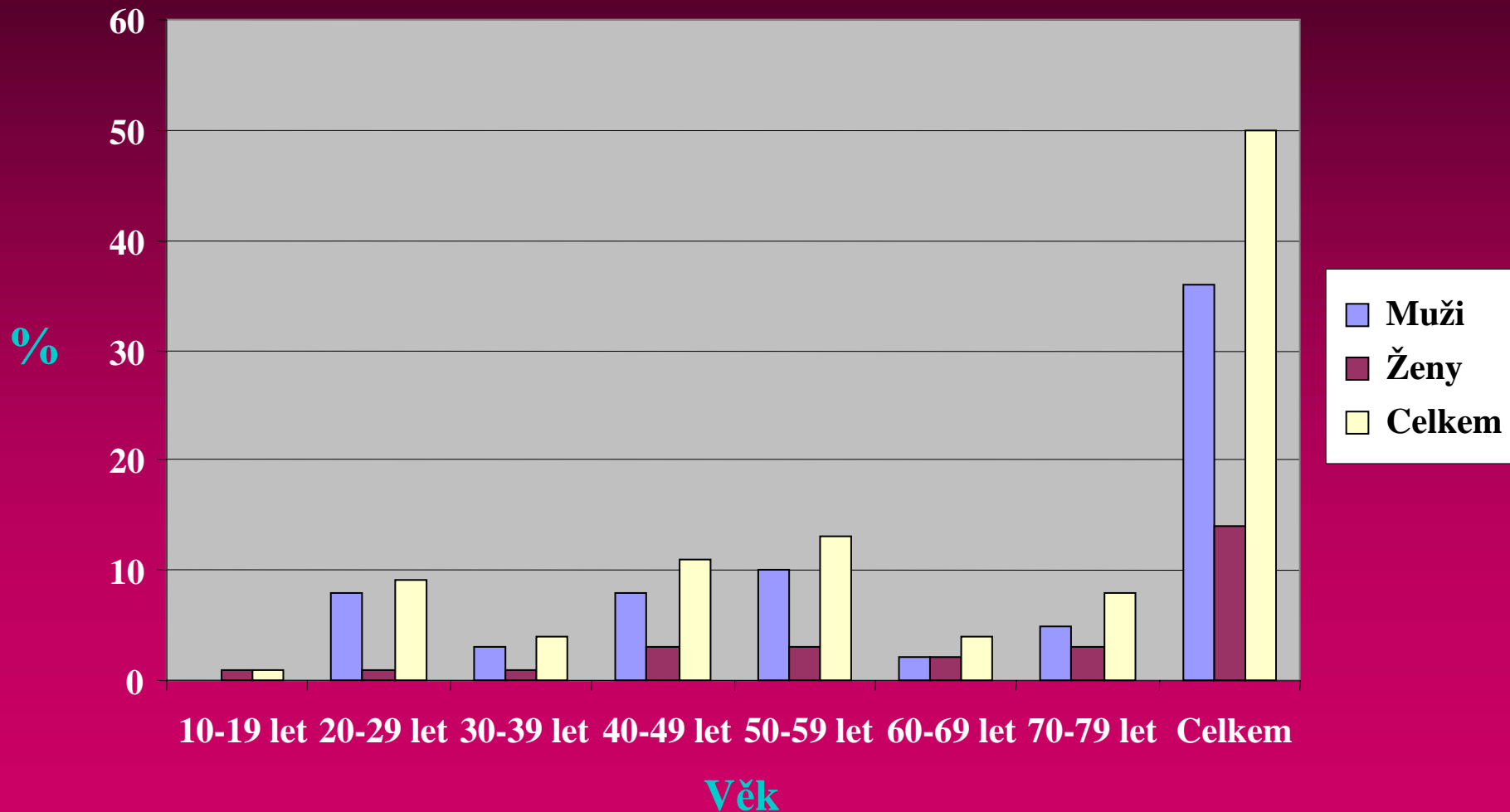
Cíl práce

- Určit patologické stavy v oblasti hrudníku a plic, které jsou vhodné pro terapeutickou flexibilní bronchoskopii v podmínkách jednotky intenzivní péče.
- Formulovat postavení terapeutické bronchoskopie v algoritmu vyšetřování zánětlivých patologických procesů na JIP.
- Zhodnotit korelaci terapeutické bronchoskopie s laboratorními parametry zánětu, parametry SOFA skóre, fyzickým stavem, kvalitou života a mortalitou pacientů na JIP.
- Vyhodnotit antibiotickou politiku na JIP v kontextu s kultivačními nálezy a praxí v odběrech biologického materiálu na Anesteziologicko-resuscitační klinice a jednotce intenzivní péče Neurochirurgické kliniky FNŠP v Ostravě-Porubě.

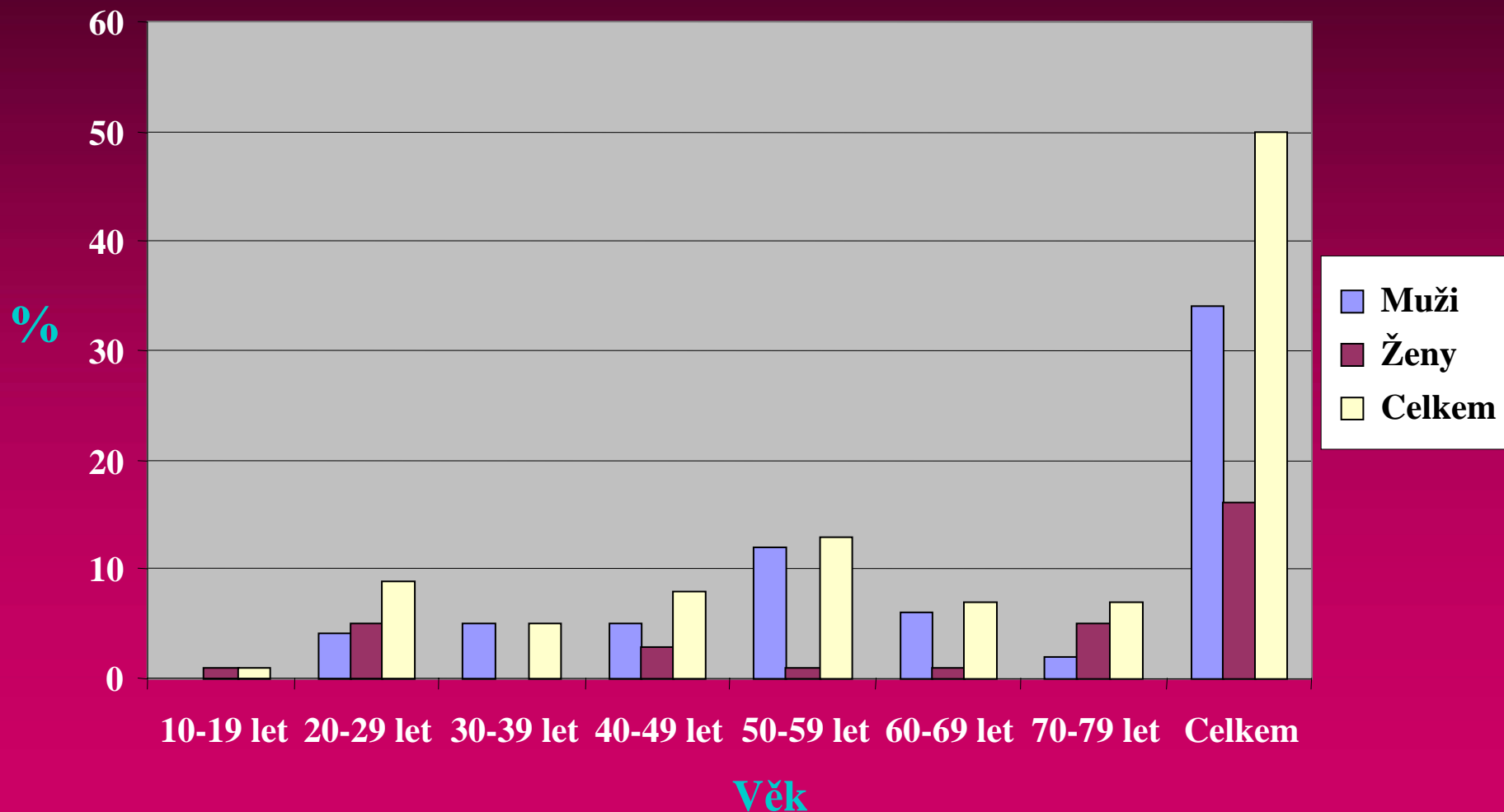
Soubor nemocných

- 658 nemocných endoskopicky ošetřených na jednotkách intenzivní péče FNsP v Ostravě-Porubě od 1.1. 1997 do 31.12. 2002
- Soubor A - 50 nemocných denně ošetřovaných tracheobronchiální toaletou fibroskopem
- Soubor B - 50 nemocných standardní ošetrovatelská péče o dýchací cesty

Grafické vyjádření věkové struktury endoskopicky ošetřovaných pacientů

Grafické vyjádření věkové struktury standardně ošetřovaných pacientů

Metodika

- technika vyšetření - flexibilní bronchoskopie na JIP
- RTG vyšetření
- leukocyty
- tělesná teplota
- C-reaktivní protein, prokalcitonin
- SOFA skóre
- Statistická analýza
- vyhodnocení antibiotické terapie
- mortalita a prognostické faktory SOFA skóre

Video

RTG vyšetření hrudníku

- Rutinně zadopřední snímek hrudníku pojízdným rtg přístrojem.
- V indikovaných případech CT hrudníku.
- Doplnkově jako další zobrazovací metoda sonografie hrudníku a podbráničí.

Tělesná teplota

- Snaha o rozlišení infekční a neinfekční příčiny horečky.
- Adekvátní léčba neinfekčních příčin horečky bez antibiotik.
- V případě infekční příčiny včasná obvykle empirická ATB léčba.

Leukocyty

- Leukocytóza a neutrofilie a zvýšený počet segmentů nemohou být samostatně považovány samostatně za test infekčního původu horečky u pacientů na JIP.
- Důležitá je dynamika hodnot.
- Indukovaná leukocytóza při těžkých poraněních, často CNS.

C- reaktivní protein sedimentace erytrocytů

- < 5 mg / l normální koncentrace v séru
- 10 - 40 mg / l koncentrace svědčící pro lehké záněty
- 40 - 200 mg / l svědčí pro větší záněty či bakteriální infekce
- > 300 mg / l závažné bakteriální infekce

Hodnota sedimentace je příliš závislá na fyzikálních vlastnostech krve

Prokalcitonin

- Protein akutní fáze, v kombinaci s CRP vysoká specifická pro určování bakteriální infekce.
- Vysoké přetrvávající hodnoty PCT predikují sepsi a MODS
- Hodnota PCT větší než 1 ng/ml má stejnou senzitivu jako hodnota CRP větší než 20 mg/ml

SOFA skóre

Sepsis Related Organ Failure Assessment

SOFA skóre	0	1	2	3	4
RESPIRACE ($\text{paO}_2/\text{FiO}_2$) ¹	> 400	< 400	< 300	< 200 a UVP	< 100 a UVP
KOAGULACE (počet tro x 10 ⁻³)	> 150	< 150	< 100	< 50	< 20
JÁTRA (bilirubin-s., umol/l)	< 20	20 - 32	33 - 101	102 - 204	> 204
HEMODYNAMIKA	MAP > 70	MAP < 70	*	**	***
CNS (GCS) ³	15	13 - 14	10 - 12	6 - 9	< 6
LEDVINA (kreatinin-s., umol/l)	< 110	110 - 170	171 - 299	300 - 440	> 440

Výsledky - rtg hrudníku

Soubor A 38 z 50 pacientů , tj.76% patologických rtg nálezů.

Nálezy	počet	%
Pneumonický infiltrát	14	28
Atelektáza plíce	6	12
Fluidothorax	4	8
Volná tekutina v pleurální dutině a vzduch	3	6
Hemothorax	4	8
ARDS	3	6
Kontuze plíce	3	36
Edém plic	1	2
Celkem	38	

Výsledky - rtg hrudníku

Soubor B 41 z 50 pacientů tj. 82% patologických nálezů.

Nálezy	Počet	%
Pneumonický infiltrát	16	32
Atelektáza plic	6	12
Fluidothorax	3	6
Volná tekutina v pleurální dutině a vzduch	4	8
Hemothorax	5	10
ARDS	2	4
Kontuze plic	3	6
Edém plic	2	4
Celkem	41	

Statistické zpracování měřitelných laboratorních hodnot a hodnot SOFA skóre

Základní veličinou je měření jedné hodnoty sledovaného ukazatele na jednom pacientovi v po sobě jdoucích dnech, pro daný ukazatel se každý pacient vyskytuje jen jednou ve dvou souborech A a B. Jde tedy o práci se dvěma vícerozměrnými náhodnými veličinami, jejichž rozměry jsou stejné.

Statistické zpracování měřitelných laboratorních hodnot a hodnot SOFA skóre

Testována byla shoda středních hodnot dvou vícerozměrných náhodných veličin. K řešení byl použit Schefféův postup spárování, čímž vznikl jeden vícerozměrný soubor.

Dále byl použit Shapirův test normality pro každou složku zvlášť a testována nulovost středních hodnot.

Dva neskórované ukazatele byly pro získání normálního rozdělení logaritmovány.

Leukocyty

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	6	44	1.2473	0.1837	6	38	0.9796
7	10	44	12.4975	2.9064	4	40	0.0335

Na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 6 a shoda středních hodnot ode dne 7 po den 10 se zamítá.

C-reaktivní protein

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	4	42	15.7457	3.6484	4	38	0.0130
5	7	42	2.2299	0.7070	3	39	0.5536
8	12	42	22.7435	4.1049	5	37	0.0046

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 5 po den 7 a shoda středních hodnot ode dne 1 po den 4 a ode dne 8 po den 12 se zamítá.

Tělesná teplota

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	12	39	18.7364	1.1094	12	27	0.3923

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 12.

Oxygenační index – paO_2/FiO_2

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	5	30	10.6010	1.8278	5	25	0.1438
6	12	30	22.1724	2.5121	7	23	0.0449

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 5 a shoda středních hodnot ode dne 6 po den 12 se zamítá.

Koagulace

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	12	41	13.1733	0.7959	12	29	0.6513

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 12.

CNS – GLASGOW COMA SCALE

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T^2	F	St1	St2	Pravděp.
1	12	38	23.4109	1.3709	12	26	0.2412

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 12

Kreatinin

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T ²	F	St1	St2	Pravděp.
1	12	41	16.2636	0.9826	12	29	0.4873

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 12.

Bilirubin

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T ²	F	St1	St2	Pravděp.
1	11	45	16.9082	1.1878	11	34	0.3316

Na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 11. Také v parametru bilirubinu, vyjadřujícím v SOFA skóre funkci jater nebyly po dobu sledování nalezeny statistické významné rozdíly, které by podporovaly hypotézu vlivu zlepšené oxygenace na tyto funkce.

Celkové SOFA skóre

Hotellingovy statistiky pro testy shody středních hodnot
(Schefféův postup)

Ode dne	Po den	Rozsah	T ²	F	St1	St2	Pravděp.
1	5	24	7.0121	1.1585	5	19	0.3651
6	12	24	25.3009	2.6715	7	17	0.0464

Tedy na hladině 0.05 nelze zamítnout shodu středních hodnot ode dne 1 po den 5 a shoda středních hodnot ode dne 6 po den 12 se zamítá.

Prokalcitonin

Hodnota prokalcitoninu byla zjištěna u 32 nemocných souboru A (endoskopicky ošetřovaný) tj. u 64% nemocných, pozitivní hodnota více než 2 ng/ml pak u 40,62 % pacientů. Velmi vysoké hodnoty nad 10 ng/ml u 7 subjektů, tj. 21,9 %.

Hodnota prokalcitoninu v souboru B (standardně ošetřovaný soubor) byla zjištěna u 27 subjektů, tj. 54 %, pozitivní hodnota větší než 2 ng/ml u 66,6% pacientů. Vysoké hodnoty nad 10 ng/ml byly nalezeny u 22, 2 % .

Antibiotická terapie (1)

Nejčastěji používaná antibiotika na ARO a neurochirurgické JIP FNsP.

Aminopeniciliny s inhibítorem betalaktamázy	amoxicilinum/ac.clavulanicum, sultamicillinum/sulbactam (Augmentin, Unasyn)
Ureidopeniciliny	piperacillinum,co-piperacillinum (Pipril, Tazocin)
Karboxypeniciliny	co-tiracillinum (Timentin)
Cefalosporiny 3. generace	co-cefaperazonum, cefotaximum,ceftazidimum (Suplerazonum, Claforan, Fortum)
Cefalosporiny 4. generace	cefpiromum, cefepimum (Cefrom, Maxipime)
Ostatní betalaktamová ATB	Aztreonamum, imipenemum/cilastinum (Azactam, Tienam)
Aminoglykosidová ATB	gentamicinum, amikacinum (Gentamycin, Amikin)

Antibiotická terapie (2)

Nejčastěji používaná antibiotika na ARO a neurochirurgické JIP FNsP.

Makrolidová ATB	Clarithromycinum (Klacid)
Linkosamidová ATB	clindamycinum (Dalacin C)
Polypeptidová a glykopeptidová ATB	colistini sulfas, vancomycinum, teicoplaninum (Colimycine, Vancocin, Targocid)
Nitroimidazolová a nitrofuranová chemoterapeutika	metronidazolum, omidazolum (Metronidazol, Avrazor)
Chinolonová chemoterapeutika III. a IV. generace	ciprofloxacinum, ofloxacinum, levofloxacinum (Ciprobay, Tarivid, Tavanic)
Antifungální léčiva	fluconazolum (diflucan)

Mortalita a prognostické faktory SOFA skóre

Porovnáním obou souborů za horizontem našeho 14 denního sledování a monitorace stavu byla mortalita v bronchoskopicky ošetřovaném souboru 32 %, v souboru kontrolním 38 % pacientů.

Vzhledem k výše uvedeným závažným diagnózám a stavům, pro které byly nemocní přijati na obě jednotky intenzivní péče, následným komplikacím a počtu nemocných po období našeho sledování, je tato vysoká mortalita vysoká, avšak očekávaná.

Diskuse

Dýchací cesty jsou nejohroženější otevřenou branou organismu pacienta na JIP

Endotracheální intubace a inhalační anestézie

Kolonizace a exogenní a endogenní infekce

Kyslíková terapie a medikace

Režimová opatření na JIP

Diagnostické možnosti

Péče o dýchací cesty

Toaleta dolních dýchacích cest standardní a bronchoskopická

Závěry pro praxi

Flexibilní bronchoskopie dovoluje cíleně a včas diagnostikovat přidružené komplikace(jednorázové obturace, obtížné intubace, diagnostika traumat a předoperačního stavu, zástava krvácení, dokumentace)

Systematické využívání flexibilní bronchoskopie je možné – statistická významnost zlepšení oxygenačního indexu se efektivně a významně projevuje v poklesu CRP, leukocytózy a celkového SOFA skóre, prevenci protrahovaných hypoxií, přecházení podávání vysokých frakcí kyslíku, cílené odběry)

Příznivá laboratorní odezva **x** nozokomiální infekce, mortalita, ošetrovací doba, snížení nákladů na léčbu

Poděkování
